

Medlem af Inatsisartut
Suka K. Frederiksen

Svar på § 37 spørgsmål nr. 199 om ordblinde i Grønland

Kære Suka K. Frederiksen

Naalakkersuisut takker for dine spørgsmål om ordblinde i Grønland og vi skal beklage, at svaret er kommet lidt sent.

25-08-2015
Sagsnr. 2015 - 459
Dok. nr. 857519

Postboks 1029
3900 Nuuk
Tlf: +299 34 50 00
Fax: +299 32 20 73
Email: iiknn@nanoq.gl
www.nanoq.gl

1. Hvor mange individer er registreret som ordblinde i Grønland?

Svar: Vi har i landet, (ligesom i mange andre lande) ikke registre over ordblinde og har derfor ikke tal på antallet af ordblinde eller læsesvage i Grønland. Ordblindhed er i øvrigt heller ikke omfattet af handicaplovgivningen i landet, hvorfor de heller ikke bliver registreret som handicappede. I Danmark anslås det, at ca. 7 % af befolkningen opfatter sig selv som ordblinde (Elbro m.fl., 1991), og endnu flere kan have læsevanskeligheder i mindre eller højere grad. Andre undersøgelser fra udlandet vurderer, at 3 - 7 % af befolkningen er ordblinde, alt afhængig af, hvor man sætter grænsen for ordblindhed. (Se f.eks. www.ordblindeforeningen.dk)

Det er i dag ikke muligt at gennemføre troværdige undersøgelser af omfanget af problemet i Grønland, dels fordi man endnu ikke har færdigudviklet grønlandske ordblindetest eller læsetest, der med sikkerhed kan bruges til at identificere ordblindhed og dels fordi, der ikke er udviklet procedure for, hvorledes en valid kortlægning af problemet kan ske på landsplan. Det ville i øvrigt være meget vanskeligt at spotte og registrere alle ordblinde i landet, da dette ville kræve en meget omfattende undersøgelse af befolkningen.

2. Er der et registrerer, som viser hvor mange ordblinde der kommer videre på uddannelse?

Svar: Nej – se forudgående svar.

3. Hvad gør Naalakkersuisut for at fastholde og følge lovmæssige rammer, som er givet af Inatsisartut til folkeskolerne i kommunerne, og dermed sikrer udbytte af differentieret undervisning, specielt med tanke på ordblinde, så man kan sikre sig at ordblinde også vil kunne tage sig en uddannelse efter folkeskolen?

Svar: Undervisningen i folkeskolen, herunder planlægning, gennemførelse og løbende evaluering af det lovfastsatte krav om en undervisning baseret på elevernes forudsætninger og behov, er et suverænt kommunalt anliggende. Naalakkersuisut kan i sagens natur ikke kontrollere, hvorvidt hver enkelt undervisningssituation lever

op til lovens ord og pædagogiske intentioner til punkt og prikke for alle elever i landets skoler. Dette er en opgave for de kommunale myndigheder, og i særdeleshed for skolelederne på de enkelte skoler.

Naalakkersuisut har ansvaret for det helt overordnede tilsyn med folkeskolen. Dette tilsyn sker pt. primært på baggrund af de oplysninger, som kommunerne fremsender til Styrelsen for Uddannelse (Inerisaavik) i forbindelse med deres 1. oktober indberetninger. Disse oplysninger omhandler især skolernes timeforbrug, herunder hvorvidt kommuner holder sig indenfor folkeskolelovens minimumsbestemmelser, omfanget af specialundervisning, elevtal, lærernormeringer, karakterer til de afsluttende evalueringer osv. Endvidere kan tilsyn af bestemte skoler være tilskyndet af borgerhenvendelser og kan som eksempel omfatte et tilsyn af kommunernes overholdelse af undervisningspligten. I tilfælde af, at en skole eller kommune ikke efterlever folkeskolelovens bestemmelser, har selvstyret dog i dag ikke andre sanktionsmuligheder end at påtale eventuelle problematiske forhold og udstede påbud til kommunen.

Selvstyret har dog i samarbejde med kommunerne og IMAK fået gennemført en stort anlagt evaluering af folkeskolen. Danmarks evalueringsinstituts (EVA) rapport over evalueringens resultater påpeger bl.a., at folkeskolelovens krav om, at undervisningen skal svare til den enkelte elevs behov, rumme udfordringer for alle elever og tilrettelægges under hensyntagen til de mål, lærer og elev samarbejder om at fastlægge i elevens handleplan, stadig ikke er blevet den dominerende måde at arbejde på i folkeskolen. Det er ifølge rapporten stadig et fåtal af lærerne, der i dag planlægger deres undervisning ud fra elevernes forudsætninger og behov. (Rapporten over evalueringen kan hentes på EVA's hjemmeside:

<https://www.eva.dk/eva/projekter/2014/evaluering-af-folkeskolen-i-gronland/download-rapporten/gronlands-folkeskole>)

Naalakkersuisut har igangsat en tæt dialog med alle folkeskolens interessenter herunder kommunerne, IMAK o.a. om, hvordan evalueringsresultaterne kan være med til at styrke folkeskolen, også med hensyn til at undervise efter lovens intentioner.

a. **Har man undersøgt og registreret om der er nogen kommuner, der ikke opfylder lovens krav?**

Svar: Alle henvendelser til selvstyret om eventuelle lovbrud bliver behandlet, men der er ikke etableret et decideret "register" over, hvilke fejl der er begået af hvilke kommuner. Ovennævnte rapport over folkeskoleevalueringen er i øvrigt en landsdækkende undersøgelse, hvor rapportens hovedkonklusioner må anses at være tendenser, der gælder alle landets kommuner.

b. **Hvis ja: hvor mange og hvilke kommuner opfylder lovkravene?**

Svar: Se ovenstående svar.

c. **Hvis nej: Hvordan sikrer man at lovkravene bliver overholdt?**

Svar: Naalakkersuisut har som nævnt tidlige etableret en tæt dialog og samarbejde med folkeskolens interessenter for at styrke vores folkeskole yderligere. Kommunerne har en særlig opgave i den forbindelse, da de som ejere af og ansvarlige for folkeskolen skal sikre, at folkeskoleloven følges i den daglige praksis og ikke mindst i undervisningen. Naalakkersuisut har hjemtaget Inerisaavik, som nu er blevet etableret som en styrelse under Departementet for uddannelse. Ét af de vigtige indsatsområder, som skal styrkes, er tilsynet og rådgivningen af kommunens skoler, herunder skoleledelsen og lærerne. Naalakkersuisut ønsker gennem god dialog med kommunerne at fremme en tilsynsform og tilsynskultur, der ikke alene skal være med til at styrke skoleledelsens ledelseskompetencer med hensyn til at efterleve folkeskolelovgivningens pædagogiske målsætninger, men også lærernes undervisning og omsorg for alle grupper i folkeskolen. Dia-

logen er, som skrevet, allerede påbegyndt og så snart Styrelsens nye ledelse er på plads, vil Departementet gå i dialog med styrelsen og kommunerne om fremtidige tiltag og indsatsområder.

4. Hvad er der af hjælpemuligheder for ordblinde, for at komme videre efter folkeskolen?

Svar: Helt grundlæggende har ordblinde de samme rettigheder som alle andre i uddannelsessystemet. I folkeskolen er det skolernes og kommunernes opgave, at spotte og efterfølgende etablere passende støtteforanstaltninger, der kan afhjælpe eventuelle læse- og skrivevanskeligheder. Meget tyder dog på, at der er en del personer i landet, hos hvem man ikke har konstateret problemerne rettidigt og bl.a. af den grund ikke har fået igangsat nødvendige og relevante støtteforanstaltninger. Et andet væsentligt problem er, at vi i landet har stor mangel på specialuddannede lærere med kendskab til undervisning af elever med særlige behov, herunder personer med læse- og skrivevanskeligheder eller dysleksi. Ilinniarfissuaq har genetableret linjefag i specialpædagogik og har tilbudt efteruddannelse i området, men der vil gå en del år inden behovet er dækket til fulde.

Af formaliserede tilbud til unge med læse- skrivevanskeligheder har vi i Grønland kun Maniitsumi efterskole, der har bevilling til at tilbyde undervisning til 12 specialundervisningselever om året. Knud Rasmussenip Højskolia og enkelte andre Piareersarfiit har af egen drift etableret tilbud til personer med læse- og skrivevanskeligheder. I Nuuk er der som eksempel pt. et læse- og skrivesvage hold i Piareersarfiit. Holdet er etableret med udgangspunkt i AEU-ansørgeres profiler og kompetencer. I dette tilfælde drejer det sig mest om unge med særlige udfordringer, som enten kan være socialt betingede, bogligt eller andet art. Derudover er der ca. 20 danske efterskoler, som vore unge kan vælge at søge optagelse på med tilskud fra Selvstyret.

a. Hvor mange benytter sig af specialtilbuddene ved Piareersarfiit/højskoler?

Svar: Departementet for Uddannelse har ikke statistik over antallet af personer, der har benyttet sig af tilbuddene fra højskolen eller Piareersarfiit. Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel anfører i et hørings svar til denne besvarelse, at der ikke er etableret egentlige permanente specialtilbud til ordblinde i Piareersarfiit regi.

5. Hvilket alternativ vil der være efter lukning af undervisning/kurser for ordblinde i Knud Rasmussenip Højskolia?

a. I Grønland?

Svar: Se svaret på spørgsmål 4.

b. I udlandet med støttemuligheder?

Svar: Se svaret på spørgsmål 4. Derudover kan Piareersarfiit visitere til Højskoleophold.

6. Hvad har Naalakkersuisut fremadrettet af initiativer for, at styrke ordblindes muligheder i Grønland for, at kunne komme på uddannelse eller blive en del af arbejdsmarkedet?

Svar: Styrelsen for uddannelse (Inerisaavik) er i samarbejde med relevante samarbejdspartnere i gang med at afprøve og standardise danske materialer, der blev oversat i 2012-13. Desuden vil Styrelsen for Uddannelse udvikle nye læsetest, der kan bruges som screeningsværktøjer for læse og skrivesvage i Grønland. Styrelsen forventer, at udvikling af test og undervisningsmaterialer for læse- og skrivesvage vil blive tilendebragt i udgangen af 2016. Se nedenstående projektplan fra Inerisaavik.

	2014			2015			2016		
Ansættelse af projektleder/fagkonsulent for specialundervisningen									
Seminar og arbejdsseminar i Nuuk			Uge 42-43		UGE 11				
Udvikling af test og uv. materialer									
Efteruddannelse/Specialiseringskurser									
Linjefag i specialpædagogik på Ilinniarfissuaq									
Kurser									
Formidling (Forskningsrapport og statusbeskrivelser)									
Udarbejde strategi og handleplan									

I 2011, blev der afholdt en nordisk konference om dysleksi i Nuuk. På baggrund af konferencen kom de grønlandske deltagere i konferencen med anbefalinger til det daværende Naalakkersuisoq for uddannelse Palle Christiansen for fremtidige tiltag på området. Med udgangspunkt i disse anbefalinger havde Departementet for Uddannelse til hensigt at starte et pilotprojekt med henblik på udarbejdelse af en national strategi på området.

Planerne om at iværksætte pilotprojektet for læse- og skrivesvage blev dog ikke realiseret under de tidligere Naalakkersuisut. Tidligt i processen erkendtes det, at det var urealistisk at gennemføre vigtige dele af planerne indenfor de økonomiske rammer og med de personressourcer samt redskaber, som Departementet havde til rådighed på daværende tidspunkt. Dette blev fremsendt som orientering til Inatsisartut den 30. april 2014 af daværende Naalakkersuisoq for Uddannelse, Nick Nielsen.

Selvom de førømtalte redskaber endnu ikke er færdigudviklet, vil Naalakkersuisut arbejde for, at der skal etableres bedre støttemuligheder, hvor personer med læse- og skrivanskeligheder kan søge hjælp. Jeg og mit departement vil indgå i drøftelser med kommunerne om deres behov, og vil i samarbejde med Styrelsen for Uddannelse udarbejde forslag til, hvorledes man på landsplan kan etablere blivende undervisnings og kursustilbud, der tilgodeser de læse- og skrivesvages vanskeligheder og behov.

Det er derfor Naalakkersuisuts mål, at der inden udgangen af denne valgperiode vil blive muligt at tilbyde lokalforandrede undervisnings- og kursustilbud til personer med læse- og skrivanskeligheder bl.a. gennem etablering af en taskforce, der skal udarbejde planer for, hvordan allerede eksisterende tilbud i eksempelvis Højskole- og efterskoleregi kan udvikles og hvordan eventuelle nye tilbud kan realiseres til gavn for flest muligt i målgruppen.

Naalakkersuisut vil også fortsætte den gode dialog med bl.a. erhvervsuddannelserne og kommunerne om, hvordan flere elever med særlige behov kan inkluderes mere aktivt i skole- og uddannelsessystemet. Udviklingen på IT-området har åbnet op for en lang række nye redskaber, f.eks. oplæsningsprogrammer og online tjenester som Robobraille også på grønlandsk, så personer med læse- og skrivevanskeligheder gives bedre muligheder for, at deltage ligeværdigt i forskellige undervisningssituationer. Det er Naalakkersuisuts ambition, at flere og flere uddannelsesinstitutioner vil lære at bruge disse redskaber, så flere unge kan blive aktive deltagere i vore uddannelsestilbud og derigennem bidrage videre til samfundsudviklingen.

Den nyligt gennemførte evaluering og af folkeskolen har endnu engang påvist, at der stadig er behov for en lang række forbedringer på folkeskoleområdet. Jeg har i den forbindelse fået etableret en god dialog og kontakt til borgmestrene i alle landets fire kommuner, IMAK og KANUKOKA, hvor centrale indsatsområder løbende kan blive drøftet. Ét af de vigtige emner, vi må tage op til drøftelse er ordblindeområdet og hvordan vi kan styrke undervisningen af elever med særlige behov i alle vore folkeskoler. Det er efter min mening utroligt vigtigt, at vi bliver bedre til at spotte elever med problemer og tidligt igangsætte relevant støtte og tilbud fx også til elever med læse- og skriveproblemer.

Med venlig hilsen

Nivi Olsen